

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-08-28

Ärendenummer SOCN-2025-01052

Handläggare: Elisabeth Vähäkuopus Paulin, Emil Ansari

Telefon: 031 365 00 00

E-post: emil.ansari@socialnordost.goteborg.se

elisabeth.vahakuopus.paulin@socialnordost.goteborg.se

Svar på remiss - Motion av Lena Ferm (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) att kommunfullmäktige beslutar om en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost beslutar att tillstyrka förslaget, under förutsättning att de synpunkter som framkommer i förvaltningens tjänsteutlåtande tas i beaktning.
2. Socialnämnden Nordost översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Socialnämnden Nordost ska ta ställning till motionens förslag om att ta fram en stadenövergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott. Frågan om felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott har under senare år uppmärksammats alltmer på både nationell och lokal nivå, där regeringen, myndigheter och kommuner påtalat vikten av samordning och tydligare kontrollmekanismer. Välfärdsbrottslighet innebär betydande samhällsekonomiska kostnader och en samordnad plan för att motverka detta kan förväntas få positiva effekter på både den sociala och ekonomiska dimensionen. En samordnad plan mot välfärdsbrott kan även bidra till att minska den organiserade brottslighetens möjligheter att utnyttja välfärdssystemen som inkomstkälla. Det är förvaltningens bedömning att det mest ändamålsenliga för Göteborgs Stad är att vidareutveckla befintliga rutiner genom att integrera arbetet mot välfärdsbrott i stadens styrsystem samt placera samordningsansvaret för arbetet mot välfärdsbrottslighet centralt.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Välfärdsbrottslighet innebär betydande samhällsekonomiska kostnader. Enligt Ekonomistyrningsverket uppskattades felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen till cirka 14,6 miljarder kronor under 2021, varav drygt hälften bedömdes utgöra misstänkta bidragsbrott (ESV, 2023). KPMG:s experter bedömer att välfärdsbrott riktade mot kommuner och regioner kan uppgå till belopp av minst samma storleksordning (KPMG, 2024). Det är dock viktigt att understryka att beräkningarna bygger på uppskattningar och att de exakta samhällskostnaderna för välfärdsbrott inte är kända.

Ett införande av en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott kan förväntas medföra både kostnader och potentiella besparingar för staden. På kort sikt kan framtagande, implementering och uppföljning av en

stadenövergripande strategi innebära ökade driftskostnader i form av personalresurser för samordning, utbildning och utveckling av gemensamma rutiner. Detta kan även kräva investeringar i systemstöd för rapportering, analys och uppföljning.

På längre sikt kan dock en samordnad plan förväntas bidra till tydligare processer samt ökad träffsäkerhet i upptäckten och hanteringen av välfärdsbrott. Minskad omfattning av välfärdsbrott innebär att skattemedel i större utsträckning används för avsedda ändamål, vilket stärker stadens ekonomiska situation.

För invånare innebär en välfungerande strategi att resurser fördelas mer rättvist och att medel i mindre grad riskerar att missbrukas. På samhällsnivå kan en sådan plan bidra till ökad legitimitet och förtroende för stadens arbete, vilket i förlängningen kan få positiva ekonomiska effekter för både invånare och näringsidkare.

I ett regionalt och nationellt perspektiv kan ett stärkt kommunalt arbete mot välfärdsbrott ses i linje med den statliga utvecklingen, där utredningar och propositioner pekar på att kommunerna behöver ta ett större ansvar för att förebygga felaktiga utbetalningar (t.ex. SOU 2025:20) och stärka sina kontrollmekanismer (t.ex. prop. 2024/25:80).

Sammantaget bedöms motionens förslag initialt leda till ökade kostnader för samordning och utveckling, men på medellång och lång sikt ha potential att ge betydande ekonomiska vinster för staden och dess invånare genom minskade välfärdsbrott, effektivare användning av resurser och stärkt ekonomisk legitimitet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

En samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott kan förväntas ha en positiv social inverkan. Genom att minska risken för felaktiga utbetalningar kan resurserna i högre grad riktas till de invånare och verksamheter som har faktiska behov, vilket stärker rättssäkerheten och tilliten till stadens verksamheter.

En samordnad plan mot välfärdsbrott kan även bidra till att minska den organiserade brottslighetens möjligheter att utnyttja välfärdssystemen som inkomstkälla. Detta kan i sin tur leda till positiva effekter för den sociala dimensionen, då minskade brottsvinster försvagar kriminella nätverks inflytande i lokalsamhällen. På sikt kan detta stärka tryggheten, främja tilliten mellan invånare och stadens verksamheter samt skapa bättre förutsättningar för integration och social sammanhållning.

Studier (t.ex. Rostami & Mondani, 2024) och myndighetsrapporter (t.ex. Polismyndigheten, 2024) visar att narkotikaförsäljning endast utgör en mindre del av den kriminella ekonomin, medan välfärdsbrottslighet och bedrägerier bedöms stå för en betydligt större andel av de kriminella nätverkens intäkter. En samordnad kommunal strategi som begränsar dessa möjligheter kan därför ha mer långtgående effekter på att försvaga den organiserade brottsligheten än traditionella insatser enbart riktade mot narkotikahandel.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 14 oktober 2025.

Bilagor

1. Motion av Lena Ferm (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) att kommunfullmäktige beslutar om en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott

Ärendet

Socialnämnden Nordost ska ta ställning till motionens förslag om att ta fram en stadenövergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott. Planen ska enligt förslaget omfatta gemensamma riktlinjer, ansvarsfördelning, arbetsprocesser, samverkan mellan förvaltningar och bolag, samt innehålla mål, metoder och regelbunden uppföljning.

Ärendet har remitterats till grundskolenämnden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, inköps- och upphandlingsnämnden, miljö- och klimatnämnden, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, stadsmiljönämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden för yttrande och ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 4 november 2025.

Beskrivning av ärendet

Motionen lyfter behovet av en stadenövergripande plan mot välfärdsbrott. Frågan om felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott har under senare år uppmärksammats alltmer på både nationell och lokal nivå, där regeringen, myndigheter och kommuner påtalat vikten av samordning och tydligare kontrollmekanismer.

Socialförvaltningen Nordost har inte tidigare haft ett särskilt uppdrag att utarbeta en gemensam strategi av det slag som motionärerna föreslår. Förvaltningen har dock i sitt löpande arbete ansvar för att säkerställa rättssäkerhet och korrekt hantering av bistånd. Detta gäller i allmänhet och i synnerhet genom det arbete med att upptäcka och hantera felaktiga utbetalningar (FUT) som bedrivs vid enheten Försörjningsstöd 5.

Motionen är nu föremål för prövning genom remiss från kommunfullmäktige.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning och bedömer att intentionen bakom förslaget är angelägen. Arbetet mot välfärdsbrott är avgörande för att säkerställa rättssäkerhet, legitimitet och förtroende för stadens verksamheter.

En separat handlingsplan riskerar dock att skapa parallella strukturer som inte fullt ut får genomslag i den praktiska verksamheten. Erfarenheter från andra större kommuner visar att arbetet blir mer hållbart när det byggs in i ordinarie styrning – genom mål och budget, internkontrollplaner och nämndernas verksamhetsplaner – snarare än att drivas som en fristående satsning.

I Uppsala har arbetet mot välfärdsbrott gjorts till en del av kommunens mål- och budgetstyrning och kopplats till internkontrollen i alla nämnder, vilket har lett till ökad upptäckt av felaktigheter och dokumenterade besparingar. Att kommunstyrelsen i Uppsala har samordningsansvaret samlar arbetet centralt och har bidragit till att frågan blivit mer synlig och prioriterad. Revisionen har dock framhållit att genomförandet varierar mellan nämnder. Malmö har på motsvarande sätt arbetat med en gemensam plan för hela staden sedan 2020, men där har framgått att varje förvaltning behöver omsätta planen i sin egen internkontroll för att undvika glapp mellan styrning och praktik. Stockholm Stad har en handlingsplan inom socialförvaltningen som gett struktur och tydliga rutiner, men samtidigt illustrerat svårigheter när arbetet inte fullt ut integreras i hela stadens styrkedja.

Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att det mest ändamålsenliga för Göteborgs Stad är att vidareutveckla befintliga rutiner genom att integrera arbetet mot välfärdsbrott i stadens styrsystem samt placera samordningsansvaret för arbetet mot välfärdsbrottslighet centralt. Det innebär konkret att frågan om välfärdsbrott bör integreras i alla nämnder och kommunala bolags årliga riskanalyser och efterföljande kontrollmoment, samt att kommunstyrelsen ges samordningsansvar.

Det ligger i linje med kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1 §, som anger att kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter, samt 6 kap. 6 §, som anger att varje nämnd ansvarar för att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga oegentligheter i verksamheten. Det ligger också i linje med 2 kap. 3, 16 och 17 §§ i Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll. Enligt riktlinjen ska riskhantering vara en integrerad del i nämndens eller bolagsstyrelsens styrning (3 §), riskhantering ska säkerställas som en kontinuerlig process (16 §) och den samlade riskbilden ska ligga till grund för en kontrollplan (17 §).

På så sätt blir arbetet långsiktigt, systematiskt och nära förankrat i verksamheterna, med tydlig samordning, uppföljning och ansvarsfördelning. Därtill kan en central samordning utgöra arena för skickliggörande, kunskapsutbyte och samverkan mellan förvaltningar och bolag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Socialförvaltningen Nordost

Bjarne Öhman
Avdelningschef

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

2025-05-27

Motion av Lena Ferm (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) att kommunfullmäktige beslutar om en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott

I dagsläget saknas en tydlig kommunal plan och samordning gällande förebyggande och motverkande av välfärdsbrott, vilket gör att arbetet sker utan gemensamma riktlinjer. Detta leder inte sällan till att välfärdsbrott inte motverkas effektivt och rättvist. Genom att skapa en övergripande och samordnad strategi kan vi säkerställa att staden tar ett helhetsgrepp i arbetet mot välfärdsbrott och att alla aktörer agerar på ett enhetligt och effektivt sätt.

Vi uppmanar därför kommunfullmäktige Göteborg att ta fram en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott samt att planen fastställs för hela staden. En plan som innefattar ett kommunövergripande arbetssätt som tydligt definierar ansvar, arbetsprocesser och samverkan mellan de olika förvaltningarna och bolagen inom kommunen. En plan med fastställd ambitionsnivå för hur välfärdsbrott ska förebyggas och hanteras, inklusive konkreta mål och metoder för att upptäcka, utreda och beivra brott. Planen bör sist men inte minst innehålla regelbundna uppföljningar och utvärderingar av arbetet för att säkerställa att insatserna är effektiva och att arbetet görs på ett rättssäkert och rättvist sätt.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att arbeta fram en övergripande och samordnad plan för att förebygga och motverka välfärdsbrott.

Lena Ferm (SD)

Jörgen Fogelklou (SD)